

ПЕДАГОГІЧНА АКАДЕМІЯ:
НАУКОВІ ЗАПИСКИ

ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ

УДК 378:37.014.54(477)(4-6)

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.14843090>

Організаційні засади функціонування системи вищої освіти в Україні та її відповідність європейським вимогам

Поліщук Олена Анатоліївна,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних та правових дисциплін Уманського національного університету садівництва, 20305, м. Умань, вул. Інститутська, 1, Україна,
<https://orcid.org/0000-0001-6606-3221>

Лисоконь Ілля Олександрович,

доктор філософії (PhD) з освітніх, педагогічних наук, старший викладач кафедри соціальної педагогіки і соціальної роботи Криворізького державного педагогічного університету, 50086, м. Кривий Ріг, просп. Університетський, 54, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-1722-1825>

Різак Галина Вікторівна,

кандидат фармацевтичних наук, радник директора Фонду на громадських засадах, Благодійний Фонд підтримки освіти, науки, науково-технічної діяльності, 88000, м. Ужгород, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-0230-2366>

Прийнято: 23.01.2025 | Опубліковано: 10.02.2025

***Анотація:** Розвиток системи вищої освіти є одним основних факторів сприяння сталому економічному зростанню та забезпеченню конкурентоспроможності держав. В Україні система вищої освіти зазнала значних трансформацій, особливо після того, як країна взяла на себе зобов'язання узгодити свої освітні стандарти з європейськими в межах Болонського процесу. Водночас ці зміни спричинили певні виклики, що зумовили необхідність перегляду організаційних принципів функціонування закладів вищої освіти в Україні та їхньої відповідності європейським вимогам. **Метою** статті є аналіз організаційних принципів, що становлять основу системи вищої освіти в Україні, виявлення недоліків та викликів у досягненні європейських стандартів, а також розроблення рекомендацій щодо покращення узгодження стандартів. **Методи:** аналізу наукової літератури, узагальнення, систематизації. **Результати** дослідження продемонстрували, що, попри наявність значних успіхів в адаптації системи вищої освіти України до європейських стандартів, певні проблеми все ще залишаються. До них належать невідповідність практик забезпечення якості, обмежена автономія закладів вищої освіти й недостатнє фінансування досліджень та інновацій. У статті підкреслюється нерівномірність упровадження реформ у різних регіонах та інституціях, що знижує загальну ефективність системи. Проте, попри ці виклики, позитивні зрушення, такі як посилення міжнародної інтеграції закладів вищої освіти та розширення можливостей академічної мобільності, свідчать про наближення до європейських освітніх стандартів. **Висновки.** Згідно з результатами дослідження, для забезпечення повної інтеграції до європейського простору вищої освіти необхідні подальші системні вдосконалення. Вони полягають у посиленні інституційної автономії, підвищенні якості освітніх послуг через ефективні процеси*

акредитації та забезпеченні сталої фінансової підтримки закладів вищої освіти. Досягнення цих цілей дозволить Україні повністю реалізувати потенціал системи вищої освіти, сприятиме розвитку суспільства, побудованого на знаннях, та підвищенню її глобальної конкурентоспроможності.

***Ключові слова:** європейська інтеграція, освітні стандарти, якість освіти, сталий розвиток, вища освіта, конкурентоспроможність.*

Organizational Principles of the Functioning of the Higher Education System in Ukraine and Its Compliance with European Requirements

Olena Polishchuk,

Ph.D. in Pedagogics, Associate Professor of the Department of Social-Humanitarian and Legal Disciplines of the Uman National University of Horticulture, 20305, Uman, st. Instytutska, 1, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0001-6606-3221>

Illia Lysokon,

Ph.D. in Educational and Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Social Pedagogy and Social Work of the Kryviy Rih State Pedagogical University, 50086, Kryvvi Rih, ave. Universytetskyi, 54, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-1722-1825>

Galina Rizak,

Candidate of Pharmaceutical Sciences, adviser to the director of the Foundation on public grounds, Charitable Fund for the Support of Education, Science, Scientific and Technical Activities, 88000, Uzhgorod, Ukraine,

<https://orcid.org/0000-0002-0230-2366>

Abstract: *The development of the higher education system is one of the key factors in promoting sustainable economic growth and ensuring national competitiveness. In Ukraine, the higher education system has undergone significant transformations, especially after the country committed to aligning its educational standards with European ones under the Bologna Process. However, these changes have posed certain challenges, necessitating a revision of the organizational principles guiding the functioning of higher education institutions in Ukraine and their compliance with European requirements. **The purpose** of the article is to analyze the organizational principles underlying the higher education system in Ukraine, identify shortcomings and challenges in achieving European standards, and develop recommendations for improving the harmonization of standards. **Methods:** analysis of scientific literature, generalization, systematization. **The results** of the study indicate that despite Ukraine's significant progress in adapting its higher education system to European standards, certain issues remain unresolved. These include inconsistencies in quality assurance practices, limited autonomy of higher education institutions, and insufficient funding for research and innovation. The study emphasizes the uneven implementation of reforms across regions and institutions, which undermines the overall efficiency of the system. Nonetheless, positive developments, such as the increased international integration of higher education institutions and expanded opportunities for academic mobility, indicate progress*

*toward meeting European educational standards. **Conclusions.** According to the research findings, further systemic improvements are needed to ensure full integration into the European Higher Education Area. These include strengthening institutional autonomy, enhancing the quality of educational services through effective accreditation processes, and ensuring sustainable financial support for higher education institutions. Achieving these goals will enable Ukraine to fully realize the potential of its higher education system, foster the development of a knowledge-based society, and enhance its global competitiveness.*

Keywords: *European integration, educational standards, quality of education, sustainable development, higher education, competitiveness.*

Постановка проблеми. Модернізація системи вищої освіти є важливим фактором забезпечення національної конкурентоспроможності та соціально-економічного розвитку, зокрема в умовах глобалізації та інтеграції в широкі міжнародні структури. Для України реформування системи вищої освіти є не лише внутрішнім пріоритетом, але й важливим кроком на шляху до досягнення європейських стандартів та зміцнення позицій у Європейському просторі вищої освіти (далі – ЄПВО). Інтеграційний процес, ініційований приєднанням України до Болонського процесу, наголошує на необхідності приведення національних освітніх практик у відповідність до європейських вимог, зокрема щодо забезпечення якості, мобільності здобувачів вищої освіти, інституційної автономії та академічних інновацій. Водночас ця трансформація супроводжується численними викликами, зумовленими історичними, структурними та соціально-економічними чинниками, що вимагає ґрунтовного аналізу організаційних засад функціонування системи вищої освіти в Україні [1–2].

Актуальність обраної проблематики дослідження полягає в подвійній необхідності подолання внутрішньої системної неефективності та забезпечення відповідності європейським стандартам для сприяння міжнародній співпраці, академічній конкурентоспроможності та мобільності здобувачів і викладачів. Попри значний прогрес у впровадженні європейських освітніх стандартів, зокрема запровадження триступеневої системи освіти, Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи (далі – ЄКТС) та механізмів забезпечення якості, залишаються розбіжності у впровадженні політики та інституційній практиці. Ці недоліки посилюються такими постійними проблемами, як недостатнє фінансування, застарілі моделі управління, бюрократичні бар'єри та відмінності в якості освіти між регіонами й закладами.

Глобальний освітній простір, який швидко трансформується, вимагає від системи вищої освіти адаптації до нових тенденцій, таких як диджиталізація, інтеграція інноваційних методик викладання та пріоритетність міждисциплінарних досліджень. Для України це передбачає не лише подолання внутрішніх викликів, а й стратегічне позиціонування закладів вищої освіти (далі – ЗВО) з метою їхньої активної інтеграції у світовий академічний та науково-дослідницький простір, що сприятиме формуванню конкурентоспроможної освітньої й наукової екосистеми. Водночас соціально-політична ситуація, зумовлена воєнними діями та економічною нестабільністю, створює додаткові виклики для системи освіти, підкреслюючи важливість її стійкості, адаптивності та здатності до ефективного реагування на кризові обставини.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Сучасні наукові дослідження, присвячені вивченню організаційних засад системи вищої освіти

в Україні, зокрема її відповідності європейським стандартам, демонструють значний науковий інтерес до цієї проблематики. Зокрема, Л. Т. Рябовол [3] здійснила комплексний аналіз нормативно-правової бази України щодо забезпечення якості вищої освіти, оцінивши її відповідність Стандартам і рекомендаціям щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (далі – ESG). Дослідниця зазначає, що, попри досягнення значних успіхів в інтеграції принципів ESG в національне законодавство, залишаються проблеми з повним впровадженням цих стандартів у всіх установах.

Науковці Г. Мицик, А. Попова, Н. Цибуляк, Є. Линдіна [4] фокусуються на імплементації європейських норм і рекомендацій щодо інклюзивної вищої освіти в Україні. Автори визначають як виклики, так і можливості, наголошуючи на важливості адаптації міжнародних стандартів до українського досвіду для сприяння інклюзивності й рівному доступу до вищої освіти.

Розвиток освітньої політики в Україні в умовах європейської інтеграції та цифрової трансформації розглядають N. Ivanenko та співавтори [5]. Учені висвітлюють необхідність для України реформувати свою освітню політику відповідно до європейських стандартів, зокрема у впровадженні цифровізації для підвищення якості та доступності освіти.

Дослідниця N. Zakharchuk [6] аналізує еволюцію української вищої освіти, висвітлюючи суперечності між спадщиною радянських часів та тиском європейської регіоналізації. Авторка стверджує, що, попри ініційовані структурні реформи, для повної гармонізації з європейськими освітніми рамками потрібні глибші системні зміни [6].

Науковці О. А. Гурська, О. В. Самборська, Г. М. Йордан [7] розглянули використання цифрових технологій у педагогічному процесі для

індивідуалізації навчання. Автори акцентують на тому, що інтеграція сучасних технологій у вищу освіту сприяє формуванню індивідуалізованого підходу до навчання, що відповідає європейським стандартам освітніх практик. Зокрема, підкреслюється важливість адаптації освітніх програм до потреб здобувачів, що є пріоритетним аспектом сучасної освітньої системи.

Адаптацію навчальних планів до вимог сучасного цифрового суспільства в Україні вивчали А. Lazareva та колеги [8]. Автори наголошують на тому, що для забезпечення конкурентоспроможності української вищої освіти на європейському рівні необхідно враховувати потреби ринку праці та технологічні зміни. Це вимагає гнучкості й здатності системи освіти швидко реагувати на нові виклики, що, безумовно, відповідає принципам європейської інтеграції.

Учені Г. Різак, В. Гнатюк, Н. Щербакова [9] акцентують на екологічній освіті та формуванні екологічної свідомості як важливих аспектах вищої освіти. Автори зазначають, що екологічні теми повинні інтегруватися в навчальні програми, що відповідає сучасним європейським вимогам до освіти, спрямованим на сталий розвиток. Це свідчить про необхідність впровадження міждисциплінарних підходів в освітній процес.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Попри вагомий позитивний вплив процесів євроінтеграції на гармонізацію системи вищої освіти України з європейськими стандартами, залишається низка нерозв'язаних питань, серед яких несистемність у впровадженні механізмів забезпечення якості, обмежена інституційна автономія та диспропорції в доступі університетів до ресурсів. У сучасних дослідженнях зосереджено увагу на загальному аналізі освітньої політики, однак недостатньо детально

вивчені організаційні принципи, що визначають системні виклики, особливо з огляду на регіональні відмінності та вплив соціально-економічних чинників.

Внесок цієї статті в розв'язання зазначених питань полягає в здійсненні всебічного аналізу організаційних принципів функціонування вищої освіти в Україні, виявленні основних структурних перешкод та формулюванні рекомендацій щодо розширення інституційної автономії, удосконалення механізмів забезпечення якості та створення умов для рівного доступу до ресурсів, що сприятиме ефективнішому впровадженню європейських стандартів.

Формулювання цілей статті. Метою статті є аналіз організаційних засад функціонування системи вищої освіти в Україні, ідентифікація основних недоліків і викликів на шляху до відповідності європейським стандартам, а також обґрунтування рекомендацій для підвищення їхньої узгодженості та ефективного впровадження.

Завдання статті:

- 1) розглянути організаційні засади системи вищої освіти в Україні;
- 2) визначити наявні недоліки та виклики, що перешкоджають досягненню відповідності європейським стандартам;
- 3) запропонувати рекомендації щодо посилення гармонізації цих стандартів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Система вищої освіти в Україні є частиною національного освітнього простору і функціонує на основі потужної нормативно-правової бази. Система вищої освіти в Україні керується Законом України «Про вищу освіту», який визначає організаційні засади, автономію та академічні свободи ЗВО [10]. Цей закон є підставою для акредитації ЗВО, оцінювання освітніх програм та визначення ролей держави й

ЗВО. Законом України «Про освіту» [11], а також міжнародними угодами й конвенціями, зокрема Болонською декларацією, передбачено інтеграцію системи вищої освіти України до ЄПВО.

Основним законодавчим актом, що регулює діяльність ЗВО, є Закон України «Про вищу освіту». Він визначає основні принципи функціонування системи вищої освіти, зокрема автономію закладів, академічні свободи, вимоги до освітніх програм та механізми забезпечення якості. Цей закон закріплює права й обов'язки учасників освітнього процесу та встановлює стандарти діяльності ЗВО, що сприяє розвитку освітньої системи відповідно до європейських стандартів [10].

Закон України «Про вищу освіту» також встановлює правила акредитації ЗВО, процедури оцінювання освітніх програм та механізми державного контролю у сфері вищої освіти. Він регулює питання фінансування, встановлює порядок формування державного замовлення на підготовку фахівців та передбачає можливості для розвитку партнерства між закладами освіти, наукою й бізнесом. Особливу увагу в законі приділено ролі Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке відповідає за акредитацію освітніх програм та забезпечення стандартів якості навчання.

Окрім цього, систему вищої освіти регулює Закон України «Про освіту», який визначає загальні засади функціонування освітньої сфери в Україні. Він закріплює основні принципи освітньої політики, такі як інклюзивність, доступність, мобільність, академічна доброчесність та рівні можливості для здобуття освіти. Закон також передбачає розширення інституційної автономії ЗВО та встановлює механізми забезпечення якості освіти на всіх рівнях, що дозволяє закладам ефективніше інтегруватися в міжнародний освітній простір [11].

Важливою складовою нормативно-правового регулювання є міжнародні угоди та конвенції, зокрема Болонська декларація, до якої Україна приєдналася у 2005 році. Вона передбачає адаптацію української системи вищої освіти до ЄПВО, впровадження єдиних підходів до структури освітніх програм, оцінювання якості освіти та забезпечення мобільності здобувачів і викладачів. Участь України в Болонському процесі сприяє гармонізації освітніх стандартів, розширенню міжнародної співпраці та підвищенню конкурентоспроможності українських ЗВО на світовому рівні.

Сучасний стан вищої освіти в Україні відображає як спадок радянської системи, так і реформи, спрямовані на її модернізацію. Структура вищої освіти характеризується ієрархічною системою закладів, які класифікуються за рівнями акредитації та спектром освітніх дисциплін, що пропонуються в них. Українська вища освіта передбачає здобуття кваліфікацій на трьох основних рівнях: бакалавр, магістр і доктор філософії. Ці кваліфікації відповідають європейським стандартам, зокрема Європейській рамці кваліфікацій (далі – ЄРК), що забезпечує їхню сумісність і міжнародне визнання.

Прийняття ЄКТС забезпечило сумісність у вимірюванні та порівнянні академічного навантаження, сприяючи таким чином мобільності здобувачів вищої освіти та визнанню кваліфікацій. До того ж в Україні створено установи забезпечення якості, які діють відповідно до Стандартів і рекомендацій щодо забезпечення якості в Європейському просторі вищої освіти (ESG). Ці агентства працюють над посиленням підзвітності ЗВО та забезпеченням відповідності міжнародним стандартам.

Освітні реформи відіграють важливу роль у формуванні якості та доступності вищої освіти в Україні. Запровадження Болонського процесу на початку 2000-х років стало важливим етапом, який сприяв гармонізації

структур академічних ступенів, впровадженню системи перезарахування кредитів та посиленню мобільності здобувачів і викладачів. Ці реформи також акцентували на важливості механізмів забезпечення якості, зокрема зовнішніх акредитаційних органів та інституційних систем самооцінювання.

До того ж ці зміни спрямовані на посилення автономії ЗВО, що дозволяє їм адаптувати свої академічні пропозиції та структури управління до місцевих і міжнародних вимог. Запровадження конкурсного вступу, системи зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО) та застосування прозорих моделей розподілу фінансування сприяли створенню ефективнішої системи освіти, що переважно базується на особистих досягненнях здобувачів. Інтеграція цифрових технологій та розширення платформ онлайн-навчання, прискорені пандемією COVID-19, підкреслили необхідність у впровадженні гнучких і інноваційних методик викладання.

Водночас вплив цих реформ був неоднозначним. Попри те, що вони наблизили українську вищу освіту до міжнародних стандартів, залишаються виклики, пов'язані із забезпеченням рівного доступу до освітніх послуг, підтримкою стабільного рівня якості освіти у ЗВО та усуненням регіональних диспропорцій. Подвійний тиск глобалізації та внутрішніх соціально-економічних змін вимагає постійного переоцінювання пріоритетів освітньої політики.

Відповідність української системи вищої освіти європейським вимогам була у фокусі уваги з моменту інтеграції країни до Болонського процесу у 2005 році. Це відображає прагнення України стати частиною ЄПВО та забезпечити високу якість освіти, академічну мобільність і взаємне визнання кваліфікацій. Попри досягнуті успіхи, у процесі впровадження європейських

стандартів залишаються проблеми, які можуть ускладнити повну інтеграцію української вищої освіти в європейський простір [12, с. 152].

Зокрема, відмінності у практиках забезпечення якості між різними ЗВО, обмежена автономія ЗВО, а також невідповідність освітніх програм потребам ринку праці суттєво гальмують прогрес у цьому напрямі. Адміністративні бар'єри та бюрократична неефективність часто стають на заваді безперешкодному міжнародному визнанню українських дипломів у Європі. Ці проблеми підкреслюють необхідність посилення інституційної підтримки та впровадження додаткових заходів для розбудови потенціалу, що забезпечить сталий розвиток реформ у вищій освіті [13, с. 21].

Академічна мобільність, яка є основою ЄПВО, в Україні розвивається нерівномірно. Програми, зокрема Erasmus+, надають українським здобувачам та викладачам можливість навчатися, викладати та здійснювати наукові дослідження в європейських інституціях, що сприяє розвитку міжнародних академічних зв'язків. Кількість учасників таких програм постійно збільшується, що свідчить про посиловану міжнародну активність України в освітньому середовищі. Однак, попри досягнуті успіхи, існують значні виклики, зокрема мовні бар'єри, фінансові обмеження та відсутність комплексних систем підтримки здобувачів і викладачів, які беруть участь у програмах мобільності. Геополітичні чинники, зокрема воєнні дії на території України, обмежують можливості академічної мобільності для окремих здобувачів та закладів вищої освіти.

Співпраця між українськими та європейськими ЗВО стала важливою складовою розвитку сучасної освітньої системи. Спільні ініціативи охоплюють реалізацію спільних освітніх програм, формування дослідницьких партнерств та інтеграцію в європейські освітні мережі. Цей процес сприяє

обміну передовим досвідом, підвищенню якості наукових досліджень та підтримці інтернаціоналізації української вищої освіти. Однак, попри значні досягнення, залишаються питання, які потребують розв'язання, зокрема щодо розширення партнерства та забезпечення рівного доступу до міжнародної співпраці серед різних регіонів і ЗВО України.

У таблиці 1 узагальнено основні досягнення та проблеми, що виникають у контексті відповідності системи вищої освіти України європейським вимогам.

Таблиця 1

Досягнення та проблеми, що виникають у контексті відповідності системи вищої освіти України європейським вимогам

Аспект	Досягнення	Недоліки
Структура ступенів	Створена триступенева система, узгоджена з ЄРК	Непослідовна імплементація в різних установах
Кредитна система	Прийняття ECTS	Обмежене розуміння та застосування в деяких ЗВО
Забезпечення якості	Створення національних агентств, що дотримуються ESG	Нерівномірні практики та обмежена інституційна автономія
Академічна мобільність	Активізація участі в Erasmus+ та інших програмах	Фінансові бар'єри, мовні проблеми та геополітичні обмеження
Інституційна співпраця	Активна участь у спільних програмах та дослідницьких партнерствах	Регіональні відмінності й обмежені можливості для міжнародної співпраці

Джерело: створено авторами на основі [12–13]

Система вищої освіти України перебуває на важливому етапі свого розвитку, коли адаптація до викликів глобалізації, розроблення стратегічної політики та підвищення інституційної конкурентоспроможності набувають першочергового значення для її подальшої еволюції. Глобалізований характер освіти вимагає від ЗВО України приведення своїх структур, освітніх програм та механізмів управління у відповідність до міжнародних стандартів, враховуючи при цьому унікальні національні пріоритети.

Адаптація освітніх стандартів до глобалізаційних процесів передбачає інтеграцію світових тенденцій, таких як цифровізація, міждисциплінарність навчання та акцент на сучасних комунікаційних навичках, в український контекст [14, с. 185]. Це вимагає перегляду освітніх програм з урахуванням нових глобальних індустрій та компетенцій, затребуваних на міжнародному ринку праці. Впровадження інноваційних методик викладання, розширене використання цифрових інструментів та сприяння багатомовній освіті є важливими кроками в цьому процесі адаптації. Розв'язання глобальних проблем, таких як зміна клімату, соціальна нерівність та технологічні трансформації через освіту, може сприяти позиціюванню українських ЗВО як учасників глобальних рішень, підвищуючи їхню затребуваність і репутацію на міжнародній арені [15].

Стратегічні напрями розвитку освітньої політики в Україні мають наголошувати на сталості, персоналізації, інклюзивності та інноваціях [16, с. 17]. Основні пріоритети передбачають підвищення якості та доступності освіти в усіх регіонах, забезпечення справедливого розподілу ресурсів та сприяння навчанню впродовж життя. Політика має підтримувати модернізацію інфраструктури, особливо в сільській місцевості та районах із недостатнім рівнем обслуговування, з метою подолання регіональних

відмінностей. Інший стратегічний фокус має бути спрямований на посилення автономії й підзвітності ЗВО, що дозволить їм більш динамічно реагувати на суспільні та економічні потреби. Зміцнення зв'язків між освітою, наукою й промисловістю має вирішальне значення для сприяння інноваціям та забезпечення відповідності академічних результатів сучасним викликам (табл. 2).

У таблиці 2 окреслено основні перспективи для вдосконалення системи вищої освіти в Україні.

Таблиця 2

Перспективи подолання наявних проблем у вищій освіті України

Вимір	Наявні проблеми	Перспективи подолання
Адаптація до глобалізації	Обмежена інтеграція глобальних тенденцій в освітні програми та методи викладання	Комплексна реформа програм, диджиталізація та сприяння багатомовній освіті
Розроблення стратегічної політики	Регіональні відмінності та застаріла інфраструктура	Інклюзивна політика регіонального розвитку та модернізація освітньої інфраструктури
Конкурентоспроможність ЗВО	Обмежена міжнародна впізнаваність та недостатньо сформована стратегія освітнього брендингу	Посилення міжнародного партнерства, розвиток викладацького складу та інституційного брендингу

Джерело: створено авторами на основі [16–18]

Підвищення конкурентоспроможності українських ЗВО на світовому ринку освітніх послуг передбачає реалізацію кількох взаємопов'язаних

стратегій. Посилення міжнародної співпраці є першочерговим напрямом, що стосується розширення партнерств для спільних освітніх програм, дослідницьких ініціатив та академічних обмінів. Маркетинг сильних сторін українських ЗВО, таких як їхня доступність, багата культурна спадщина та новаторські наукові розробки, може залучити більше іноземних здобувачів вищої освіти та науковців. Зусилля з інституційного брендингу мають поєднуватися з удосконаленням управління, академічної прозорості та систем забезпечення якості для зміцнення глобальної довіри.

Критично важливим аспектом конкурентоспроможності є розвиток людського капіталу. Інвестиції у розвиток викладацького складу через підвищення кваліфікації, міжнародний досвід та гідну винагороду є надзвичайно важливими. Заохочення повернення українських науковців, які працюють за кордоном, та просування стратегій залучення інтелектуального потенціалу можуть сприяти розширенню можливостей ЗВО, збагаченню наукового середовища та впровадженню передового досвіду. Розвиток культури інновацій та підприємництва серед здобувачів і викладачів може позиціювати українські ВНЗ як осередки креативності та практичних рішень.

Висновки. У процесі дослідження було проаналізовано організаційні засади функціонування системи вищої освіти України, що ґрунтуються на відповідній нормативно-правовій базі та міжнародних угодах. Визначено основні проблеми, серед яких непослідовність у впровадженні механізмів забезпечення якості, обмежена інституційна автономія та нерівний доступ ЗВО до ресурсів. Результати дослідження підтвердили, що, попри значні позитивні зміни, українська система вищої освіти потребує подальших реформ для забезпечення її відповідності європейським стандартам.

На основі отриманих результатів запропоновано низку рекомендацій, спрямованих на посилення гармонізації української системи вищої освіти з Європейським простором вищої освіти. Зокрема, наголошено на необхідності вдосконалення механізмів забезпечення якості, розширення автономії закладів та створення більш рівних умов для доступу до ресурсів.

Подальші наукові дослідження доцільно спрямувати на вивчення ефективності запроваджених реформ та оцінювання їхнього впливу на якість освіти й міжнародну конкурентоспроможність українських ЗВО.

Список використаних джерел

1. Луговий В. І. Модернізація фінансування вищої освіти України: баланс досконалості механізмів, можливостей і мережі. *Вісник Національної академії педагогічних наук України*. 2020. № 2 (2). С. 1–3. DOI: <https://doi.org/10.37472/2707-305X-2020-2-2-11-4>
2. Мельниченко С. Г. Дослідження сучасного стану, проблем та перспектив впровадження цілей сталого розвитку в освітній процес в Україні. *Ціннісно-орієнтований підхід в освіті і виклики євроінтеграції: Матеріали III Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю (Суми, 18 червня 2022 року)*. Суми: Сумський державний університет, 2022. С. 143–146.
3. Рябовол Л. Т. Правові засади забезпечення якості вищої освіти в Україні: аналіз відповідності до європейських стандартів. *Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. Серія: Право*. 2023. № 16 (28). С. 87–94. DOI: <https://doi.org/10.33098/2078-6670.2023.16.28.87-94>

4. Мицик Г., Попова А., Цибуляк Н., Линдіна Є. Імплементація європейських стандартів і рекомендацій у сфері інклюзивної вищої освіти в Україні: виклики та можливості. *UNESCO Chair Journal Lifelong Professional Education in the XXI Century*. 2023. № 2 (8). С. 7–20. DOI: [https://doi.org/10.35387/ucj.2\(8\).2023.7-20](https://doi.org/10.35387/ucj.2(8).2023.7-20)
5. Ivanenko N., Boiko A., Fedorchuk L., Panchenko I., Marieiev D. Development of educational policy in Ukraine in the context of European integration and digital transformation. *Revista Eduweb*. 2023. № 17 (2). P. 296–305. DOI: <https://doi.org/10.46502/issn.1856-7576/2023.17.02.25>
6. Zakharchuk N. Contextualizing the development of Ukrainian higher education: Between Soviet legacies and European regionalization. *East/West: Journal of Ukrainian Studies (EWJUS)*. 2020. Vol. 7. № 2. P. 173–199. DOI: <https://doi.org/10.21226/ewjus616>
7. Гурська О. А., Самборська О. В., Йордан Г. М. Використання цифрових технологій у педагогічному процесі для індивідуалізації навчання. *Педагогічна Академія: наукові записки*. 2025. № 14. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14587060>
8. Lazareva A., Sikora Y., Zadorina O., Rizak G., Kaminsky V. Adapting Curricula to the Needs of the Modern Digital Society in Ukraine. *Futurity Education*. 2024. Vol. 4. № 3. P. 236–252. DOI: <https://doi.org/10.57125/FED.2024.09.25.14>
9. Різак Г., Гнатюк В., Щербакова Н. Екологічна освіта та формування екологічної свідомості: шлях до гармонії з природою. *Перспективи та інновації науки*. 2024. № 5 (39). С.143–154. DOI: [http://dx.doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5\(39\)-143-154](http://dx.doi.org/10.52058/2786-4952-2024-5(39)-143-154)

10. Закон України «Про вищу освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 24.01.2025)
11. Закон України «Про освіту». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 23.11.2024)
12. Піфко О. О., Калинюк С. С. Болонський процес та вища освіта в Україні: актуалізація та розвиток в умовах активізації євроінтеграційних процесів. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2023. № 34 (73). С. 149–154. DOI: <https://doi.org/10.32782/TNU-2707-0581/2023.4/22>
13. Хайдарі Н. І., Заслужена А. А., Юхновець Н. П. Європейські стандарти вищої освіти в Україні: Болонський вимір. *Інноваційна педагогіка*. 2024. № 68 (2). С. 20–23. DOI: <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2024/68.2.3>
14. Мельниченко С. Г. Електронні ресурси та онлайн-освіта як інструменти розвитку науково-педагогічної компетентності викладачів. *Забезпечення якості вищої освіти: проблеми та перспективи розвитку: Матеріали VII Всеукраїнської науково-методичної конференції* (м. Одеса, 6–7 березня 2024р.). Одеса, 2024. С.184–186.
15. Hurskaya V. Approaches to Personalizing the Learning Process in Teaching English with the Help of Artificial Intelligence. *Академічні візії*. 2023. № 18. URL: <https://academy-vision.org/index.php/av/article/view/1484> (дата звернення: 23.11.2024)
16. Губанова Т. О. Функціонування ЗВО в умовах воєнного стану: сучасний стан та перспективи. *Київський юридичний журнал*. 2023. № 3. С. 23–31. DOI: <https://doi.org/10.32782/klj-2023-3.03>
17. Сущенко Л. О., Андрющенко О. О., Сущенко П. Р. Цифрова трансформація ЗВО в умовах діджиталізації суспільства: виклики і

перспективи. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова*. 2022. № 2. С. 146–151. DOI: <https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series5.2022.spec.2.28>

18. Вербовський І. А., Кіт Н. В., Спольська О. В. Механізми та принципи управління системою вищої освіти в Україні. *Вісник науки та освіти*. 2023. № 13. С. 428–439. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7\(13\)-428-439](https://doi.org/10.52058/2786-6165-2023-7(13)-428-439)